

**ԲԱԺԻՆ 5. ԱԴԱՊՏԻՎ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ ԵՎ
ԱԴԱՊՏԻՎ ՍՊՈՐՏԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ
ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ**

ՀՏԴ 796.032

DOI: 10.53068/25792997-2023.2.9-192

**ՊԱՐԱԼԻՄՊԻԿ ՍՊՈՐՏԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԱՇՄԱՆԴԱՄԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏԻ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆ**

*Ա. Գ. Հարությունյան, Ա. Գ. Սյրեվանյան
Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի
պետական ինստիտուտ, Երևան, Հայաստան*

Առանցքային բառեր: Պարալիմպիկ շարժում, հաշմանդամային սպորտ, ադապտիվ ֆիզիկական կուլտուրա, ադապտիվ սպորտ, պարալիմպիկ մարզաձևեր:

Հետազոտության արդիականություն: Հաշմանդամային սպորտը համընդհանուր սպորտի անբաժանելի մասն է: Իրականում այն մրցակցական և ֆիզիկական պատրաստականության գործընթաց է: Այստեղ վառ արտահայտված է հաղթանակի հասնելու ձգտումը, բարձր արդյունքների նվաճումը, ֆիզիկական, հոգեբանական և բարոյական նորմերի ամբողջականությունը: Հայաստանի Հանրապետության անկախության ժամանակաշրջանում այս հիմնախնդրի լուծման գործընթացի կարևոր օղակներից մեկը հաշմանդամային սպորտի մասնագետների պատրաստումն է, որն իրականացվում է ՀՖԿՍՊ ինստիտուտում, իսկ ներկայումս այս ոլորտի գերակա ուղղություն-

ներից է պարալիմպիկ մարզաձևերի ձևավորման և զարգացման հիմնահարցը, որն էլ առաջադրում է համապատասխան կրթական հաստատություններում, մասնավորապես՝ ՀՖԿՍՊ-ում, ստեղծել մասնագիտական կրթական ծրագրեր՝ համապատասխան ուղղությամբ մարզիչների նպատակային պատարաստման համար: Այս համատեքստում, Հայաստանում հաշմանդամային սպորտը, որպես կրթության և գիտության անբաժանելի բաղադրիչ, սոցիալական ինտեգրացման արդի բնագավառում ունի զարգացման մեծ հեռանկարներ: Այն պայմանավորված է բնակչության շրջանում առկա առողջական խնդիրներով, որոնք բնական աղետների, պատերազմների, բազմաբնույթ հիվանդությունների և այլ օբյեկտիվ ու սուբյեկտիվ պատճառների հետևանք են: Այստեղ կարևոր է պետության, պետական քաղաքականության, գաղափարախոսու-

թյան դրսևորումներն ադապտիվ և հաշմանդամային սպորտի, հատուկ օլիմպիականների, պարաօլիմպիկ սպորտի նկատմամբ, հատկապես կարևորելով սպորտի կրթադաստիարակչական ռազմավարությունը, որը միանշանակ կնպաստի ֆիզիկական և մտավոր զարգացման շեղումներ ունեցող անձանց և՛ սոցիալականացմանը, և՛ զարգացմանը:

Միջազգային մակարդակում հաշմանդամների ադապտացման և վերականգման նպատակով սպորտը ներառվել է այդ կարգավիճակում գտնվող մարդկանց կյանքում՝ նյարդաբան Լյուդվիգ Գուլթմանի ջանքերով: Լ. Գուլթմանը տարված էր այն գաղափարով, որ հաշմանդամ մարզիկները մասնակցեն օլիմպիական խաղերին, որը հաջողվում է, և ավանդորեն պարաօլիմպիկ խաղերն անցկացվում են նույն մարզադաշտերում և մարզահրապարակներում, որտեղ անցկացվում են օլիմպիական խաղերը: Պարաօլիմպիկ խաղերի ծնունդը մի հսկայական որակական թռիչք է ոչ միայն սպորտի, այլև համայն մարդկության զարգացման ճանապարհին և դրանց անընդհատ կատարելագործումը: Պարաօլիմպիկ գաղափարների արմատավորումը և զանգվածային տարածումը՝ մարզական շարժման համընդհանուր վերելքի և դրան զուգորդվող քաղաքակրթության ձևավորման գործընթաց է:

Պարաօլիմպիկ խաղերը բացահայտում են ոչ միայն ֆիզիկական սահմանափակումներ ունեցող մարդկանց ներուժը, այլև տարբեր երկրներում հասարակական բոլոր ոլորտներում՝ կառավարման, տնտեսական, կրթական, քաղաքական շրջանակներում պարաօլիմպիկ դրսևորումները: Այն միացնում է հաշմանդամային սպորտը մշակույթի, կրթության հետ և ձգտում է ստեղծել կյանքի պատկեր՝ հիմնված բերկրանքի, դաստիարակության արժեքների, օրենքների վրա, ինչպես նաև հարգանք՝ ազգագրական, կրոնական սկզբունքների նկատմամբ: Ելնելով վերոգրյալից՝ մեր խնդիրն է բացահայտել պարաօլիմպիկ շարժման նշանակությունը:

Կարծում ենք, որ վերոգրյալը ՀՀ-ում առանցքային է, մասնավորապես կակտիվացնի մասնագետների, ֆեդերացիաների հետաքրքրվածությունը, պատասխանատվությունը և ուշադրությունը՝ ուղղված հաշմանդամային սպորտի զարգացմանը և տարածմանը: Պարաօլիմպիկ սպորտի զարգացման համատեքստում պարաօլիմպիկ մարզաձևերի կառավարման վերաբերյալ անհրաժեշտ են մասնագիտական գիտելիքներ, և պարաօլիմպիկ սպորտը պետք է դիտարկել՝ որպես սոցիալական օբյեկտ: Հաշմանդամային սպորտի հաջող զարգացումը նախապայման է պարաօլիմպիկ մարզաձևերի զարգացման համար, և հակառակը:

Հետազոտության նպատակը, խնդիրները: Հետազոտության նպատակն է՝ ուսումնասիրել պարաօլիմպիկ սպորտի նշանակությունը հաշմանդամային սպորտի զարգացման գործընթացում:

Հետազոտության խնդիրն է՝ ուսումնասիրել պարաօլիմպիկ սպորտի զարգացման առանձնահատկությունները և միջազգային պարաօլիմպիկ շարժման զարգացման նախադրյալները:

Հետազոտության մեթոդները և կազմակերպումը: Ուսումնասիրությունն իրականացրել ենք փուլային տարբերակով՝ գրական աղբյուրների վերլուծում և համադրում, ռետրոսպեկտիվ մեթոդների օգնությամբ վերլուծություն:

Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն: Պարաօլիմպիկ շարժման արտերկրի և հայրենական բազմամյա փորձն ապացուցում է հաշմանդամային սպորտի դերը մարդկանց վերադարձնելու վստահությունը, հավատը սեփական ուժերի հանդեպ, ինքնահարգանքը, հասարակության հետ ինտեգրվելու հնարավորությունը, նաև պետական կառավարման ռազմավարական ծրագրերում նրա տեղը և դիրքորոշումները: Այս գործընթացի կազմակերպումը և կառավարումը պահանջում է անընդհատ մշտադիտարկում, և դրա արդյունքների հիման վրա նոր կառավարման մոդելների առաջարկում: Վերոգրյալից ելնելով՝ կարևորել ենք

ուսումնասիրությունը հիմնավորել գրական աղբյուրների վերլուծման համատեքստով՝ ընդհանուր պարաօլիմպիկ շարժման, հաշմանդամային սպորտի և նրանցում ընդգրկված մարզաձևերի վերաբերյալ:

Ըստ Լ. Ս.Վիգորսկու՝ «Օլիմպիզմ» հասկացությունը մարզական կյանքի հոգևոր, բովանդակությունն է: Օլիմպիզմի և սպորտի միջև անվիճելի է համագործակցության փաստը, այսինքն՝ սպորտի զարգացումը հանգեցնում է օլիմպիզմի զարգացմանը, և հակառակը: Այս համատեքստում միանշանակ իր ուրույն դերն ունի պարաօլիմպիզմը [1]:

Վ.Վ. Զախարովան, Ռ. Ա. Մալիշևան ուսումնասիրել և ներկայացրել են, որ անարգելք զարգանում և տարածվում են մի շարք մարզաձևեր, որտեղ մասնակցում են հաշմանդամները, հաղթահարելով դարավոր ձևավորված կարծրատիպերը՝ իրենց ֆիզիկական թերությունների նկատմամբ: Սակայն, արատը հաղթահարելու բացասական տեսակետները, անցել են դժվար ճանապարհ, որը հանգեցրել է նոր բանավեճերի ձևավորմանը կապված սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող մարդկանց առողջության հետ: Այդ մարդկանց բարեհաջող կենսագործունեության համար սպորտը ստեղծում է հատուկ պայմաններ՝ վերականգնում է հոգեբանական հավասար

րակշռությունը, թույլ է տալիս վերադառնալ լիարժեք կյանք՝ անկախ ֆիզիկական սահմանափակումներից [3]:

Ի.Վ. Սկոլյարովն իր գիտական հոդվածում [6] անդրադարձել է Պարալիմպիկ խաղերի հիմնադրման պատմական նախադրյալներին, հիմնադիրներին: Ներկայացրել է պարալիմպիկ ամառային և ձմեռային մարզաձևերի ցանկը՝

- **Ամառային՝** ծանրամարտ (պաներլիֆտինգ), աթլետիկա, նետաձգություն, լող, թույլ տեսնողների ձյուդո, հեծանվային սպորտ, սայլակներով թենիս, սայլակներով սուսերամարտ, ֆուտբոլ 7x7, ֆուտբոլ 5x5, սայլակներով բասկետբոլ, ձիասպորտ, հրաձգություն, նստած վոլեյբոլ, սայլակներով ռեգբի, գոլբոլ, սեղանի թենիս, ադապտիվ թիավարություն, առագաստասպորտ, սայլակներով պար, բադմինտոն, բոչո (դիպոկոլոյան խաղ), պարատրիատլոն (750մ լող, 20 կմ հեծանվավազք, 5 կմ վազք սայլակներով), պարաթաեքվանդո: Առաջին ամառային խաղերն անցկացվել են 1960 թվականին Հռոմում:

- **Ձմեռային՝** երկամարտ, դահուկավազք, լեռնադահուկ, սայլակներով կյորլինգ, սահնակներով հոկեյ (սլեջ), սահնակներով վազք (սլեջ): Առաջին ձմեռային խաղերն անցկացվել են 1976 թվականից Շվեյցարիայում՝ Օրնշլոլդսվիկ քաղաքում:

Կարծում ենք մարզաձևերի այսպիսի ընդգրկվածության մակարդակում հասարակությունը կգիտակցի, որ նրանք այնպիսին են, ինչպիսին իրենք են և հուսով են, որ նրանց խնդիրները կգտնեն լուծումներ՝ սոցիալական, կրթական, աշխատանքային, իրավական և այլ մակարդակներում:

Աշխատանքի խնդիրների վերլուծման համար հատուկ ուշադրություն է պահանջում պարալիմպիկ շարժման համաշխարհային պրակտիկան: Հաշմանդամային սպորտըն առաջնային ուղղված է անհատական մարզական բարձր արդյունքների նվաճմանը, որը նաև՝ կանխատեսում է Եվրոպայի, աշխարհի պարալիմպիկ ռեկորդներ: Պարալիմպիկ մարզաձևերի զարգացման գործընթացն առաջադրել է տարբեր ոլորտների մասնագետների համագործակցման արդյունքում մշակել տարբեր վնասվածքներով հաշմանդամների մարզաթշկական դասակարգում, որը, ինչ խոսք, կարևոր նախապայման է հաշմանդամային սպորտի առջև դրված բազմաբովանդակ խնդիրների լուծումների, հատկապես մրցման հավասար պայմանների ստեղծման համար:

Ս.Ն. Պոպովն [5] իր աշխատանքում ներկայացրել է հաշմանդամային սպորտի զարգացման այն հիմնախնդիրները, որոնք մասնագետների մոտ բանավեճի

խնդիր են: Նրանք գտնում են, որ մարզական միջոցառումները, մրցումները, մարզումները պահանջում են ֆիզիկական, հոգեբանական մեծ լարվածություն, միաժամանակ նշելով, որ այնուհանդերձ հաշմանդամային սպորտային շարժումը գոյություն ունի և շարունակում է զագանալ ամբողջ աշխարհում: Կազմակերպչատեսական նախադրյալների մեջ կարևորվում է օլիմպիական-պարալիմպիկ շարժման ծագումը՝ հին հունական խաղերից մինչև Ստոկ-Մանդևիլի խաղերը, օլիմպիական շարժման ժամանակաշրջանի կայունացումը (1984-1918), օլիմպիական խաղերը Աթենքից Տոկիո, Պարալիմպիկ շարժման կայունացումը 1960 թվականից մինչև մեր օրերը, տարբեր երկրներում օլիմպիական-պարալիմպիկ մարզաձևերի մասսայականացումը և այլն: Պարալիմպիկ խաղերն առանձնակի կարևորվում են միջազգային սպորտի շարժման ոլորտում և առավել ակտիվ են նպաստում օլիմպիզմի արժեքների պահպանմանն ու ընդլայնմանը:

Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի (այսուհետ ՄՕԿ), Միջազգային պարալիմպիկ կոմիտեի (այսուհետ ՄՊԿ) և այլ հասարակական կազմակերպությունների կողմից կազմակերպվող բազմաբովանդակալից կոնֆերանսների հիմքում ընկած է օլիմպիզմի՝ Օլիմպիական, պարալիմպիկ շարժման ճանաչման համակարգերի

մշակման գործընթացը: Գիտական շրջանակներում ձևավորվել է պատկերացում, որ օլիմպիզմի մոդելն օժտված է լայն հնարավորություններով, որտեղ առանձնանում է պարալիմպիզմը ծավալելու հումանիտական գաղափարների արմատավորման գործունեությունը:

2017 թվականի սեպտեմբերի 7-ի ՀՀ կառավարության նիստի N38 արձանագրությունը վերաբերվում էր մեր երկրի հաշմանդամային սպորտի զարգացման հայեցակարգին.

1. Հավանություն տալ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշմանդամային սպորտի զարգացման հայեցակարգին՝ համաձայն հավելվածի:

2. Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարին՝ վեցամսյա ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության կառավարություն ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետությունում հաշմանդամային սպորտի զարգացման հայեցակարգից բխող խնդիրների իրականացման 2018-2024 թվականների միջոցառումների ծրագիրը (ստորագրվել է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի կողմից 2017 թվականի սեպտեմբերի 13-ին):

Նմանատիպ հայեցակարգերը, որոշումներն առավել կարևորում են ուսումնասիրել Պարալիմպիկ շարժման ձևավորման և զարգացման նախադր-

յալները, որոնք միանշանակ գործընթացը կազմակերպելու և զարգացնելու կարևոր հիմքերից մեկն է:

Պարաօլիմպիկ սպորտը՝ որպես խաղաղության ապահովման և զարգացման միջոց, գործում է հիմնադիր ակտերի հիմքերով, որոնք չեն համարվում միջազգային պայմանագրեր, չեն հետապնդում շահույթ, գործունեությունն իրականացնում է 174 երկրներում, 2008 թվականից ունի տնտեսական խորհրդատուի կարգավիճակ Միացյալ ազգերի կազմակերպությունում (այսուհետ՝ ՄԱԿ): Վերջին տարիներին ՄՊԿ-ն սերտ համագործակցում է ՄՕԿ-ի, ՄԱԿ-ի տարբեր մարմինների հետ, մասնավորապես՝ ՄԱԿ-ի միջազգային սպորտի հարցերով բյուրոյի հետ՝ ի նպաստ աշխարհում բարօրության և մարդու իրավունքների գործընթացի զարգացման: ՄՊԿ-ի և ՄԱԿ-ի համագործակցության գլխավոր ուղղությունը 2006 թվականի հաշմանդամների իրավունքների Հռչակագիրն է: Տարբեր կոնֆերանսներում քննարկվում են հարցեր՝ կապված ազգային մակարդակում այն իրականացնելու և կազմակերպելու մշտադիտարկումներ:

Ըստ հաշմանդամության բնույթի՝ իրականացվել են տարբեր կազմակերպչական գործառույթներ, որոնց փոխկապակցվածության մակարդակում մի ձևի զարգացումը նպաստել է հաջորդի ձևա-

վորմանը, մեր դեպքում ադապտիվ սպորտից մինչև պարաօլիմպիկ սպորտ: Ամբողջ աշխարհի հաշմանդամ մարզիկները համախմբված են միջազգային սպորտային կազմակերպությունների շուրջ՝ CISS՝ Խուլիամերի միջազգային մարզական կազմակերպություն՝ 1924թ., ISMWSF՝ Սայլակներով հաշմանդամների միջազգային մարզական ֆեդերացիա՝ 1952թ., ISOD՝ Հենաշարժողական ապարատի վնասվածքներով միջազգային մարզական ֆեդերացիա՝ 1964թ., CP-ISRA՝ Մանկական ուղեղային կաթվածի հետևանքով առաջացած հաշմանդամների միջազգային մարզական կազմակերպություն՝ 1978թ., IBSA՝ Կույրերի միջազգային մարզական կազմակերպություն՝ 1980թ., SOI՝ Մտավոր հետամնաց կարողություններով մարդկանց միջազգային հատուկ օլիմպիադաներ՝ 1968թ.:

«Պարաօլիմպիկ սպորտ» հասկացությունը սպորտային պրակտիկա ներդրվել է 1964 թվականից, երբ հաշմանդամների խաղերն անցկացվում են Տոկիոյում: «Պարաօլիպիադա» հասկացությունն օգտագործում է լատինական նշանակության «պարա»՝ միանալ հասկացությունը: Այսպիսով՝ պարաօլիմպիկ հասկացությունը ենթադրում է, որ հաշմանդամների խաղերը միանում են Օլիմպիական խաղերին, կազմակերպվում և անցկացվում են միասին: Այնուհանդերձ, 1968-1994 թվականների ընթացքում Պարաօլիպիական

խաղերն անցկացվել են առանձին՝ ելնելով տարբեր պատճառներից:

Անդրադառնալով ՀՀ-ում պարաօլիմպիկ շարժման ձևավորման արդյունքներին կամ իրավիճակին, միանշանակ կարող ենք շեշտադրել, որ ոլորտում իրականացվող աշխատանքները դեռևս հուսադրող չեն՝ գործնականում ապահովելու պարաօլիմպիկ մարզածների ձևավորումը: Սակայն, կարևորում ենք նշել հաշմանդամային սպորտի շրջանակներում ՀՀ-ում գործող երկու կարևոր կազմակերպությունների առկայությունը՝ Պարաօլիմպիկ կոմիտե և Հաշմանդամային սպորտի ֆեդերացիա, որտեղ մարզվող մարզիկներն արդեն լուրջ քայլեր են կատարում՝ ձեռքբերելու ուղեգրեր՝ մասնակցելու պարաօլիմպիկ խաղերին:

Այսպիսով՝ պարաօլիմպիկ սպորտի հիմնախնդրի արդիականությունը պահանջում է զանգվածային տեղեկատվական միջոցների, քաղաքաշինական, մարզակառույցների շինարարական աշխատանքների, համապատասխան մարզագույքի արտադրման, ձեռքբերման, հատուկ մարզամանկավարժական գործընթացի կազմակերպման, մարզիչների պատրաստման, գիտական ուսումնասիրությունների, ոլորտի կառավարման համալիր գործունեություն:

Եզրակացություն:

1. Հաշմանդամային սպորտը կամ սահմանափակ հնարավորություններով

մարդկանց սպորտը մարմնավորվում է պարաօլիմպիկ շարժման մեջ: Պարաօլիմպիկ սպորտը՝ որպես հաշմանդամային սպորտի գործոն, որպես սոցիալական երևույթ, ապահովում և բարձրացնում է հաշմանդամների կյանքի որակը:

2. Պարաօլիմպիկ սպորտի զարգացումը՝ որպես ինտեգրացման ոլորտ, պայմանավորված է բնակչության լայն շերտերի մտածելակերպի, գաղափարների, գործնական քայլերի արմատական բարեփոխումներով՝ հանդեպ հաշմանդամությունը և հաշմանդամային սպորտը:

3. Հաշմանդամային սպորտի համակարգում առաջնային է պարաօլիմպիկ սպորտի հետ զուգորդվող մասնագիտական կրթությունը, որի հիման վրա կառուցվող ուսումնադաստիարակչական գործընթացը, մարզական միջոցառումները կապահովեն ֆիզիկական սահմանափակումներ ունեցող մարդկանց նպատակաուղղված սոցիալականացումը և զարգացումը:

4. Պարաօլիմպիկ խաղեր հասկացությունը, որը պաշտոնական կարգավիճակ է ձեռքբերել 1988 թվականից, միանշանակ համակցվում է Օլիմպիական խաղերի՝ «Միասին կամ ձեր կողքին» գաղափարախոսությանը:

5. Պարաօլիմպիկ սպորտում կիրառվող մարզածները՝ դիտարկելով ֆիզիկական սահմանափակումներ ունեցող

մարզիկների ֆիզիկական պատրաստականության մակարդակի բարձրացման հնարավորություն, հաշմանդամային սպորտի կրթական ծրագրերի բովանդակությունում պետք է ներառի պարալիմպիկ մարզաձևերի պրակտիկական և տեսությունը:

📖 ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հարությունյան Ա. Գ., Ադապտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի պատմություն և կազմակերպում, Մեթոդական ձեռնարկ, Երևան, 2007, 116 էջ:
2. Бекетов И. Н., Лазарева Ю. В., Молодежь и наука: шаг к успеху, Курск, 2021, стр. 41-44.
3. Захарова В. В., Малышев Р. А., Научно-теоретическое изучение по внедрению паралимпийского и специального олимпийского движения <https://cyberleninka.ru/article/n/nauchno-teoreticheskoe-izuchenie-po-vnedreniyu-paralimpiyskogo-i-spetsialnogo-olimpiyskogodvizheniya/viewer>.
4. Мельничук М. В., Футбол для лиц с ограниченными возможностями, Курск, 2021, стр. 128-138.
5. Попов С. Н., Физическая реабилитация, учебник, Ростов на Дону, 1999, стр.527-595.
6. Склярова И. В., Паралимпийские игры, <https://cyberleninka.ru/article/n/paralimpiyskie-igry/viewer>.

PARALYMPIC SPORT AS A DIRECTION FOR THE DEVELOPMENT OF DISABILITY SPORTS

*A. G. Harutyunyan, A. G. Stepanyan
Armenian State Institute of Physical Culture
and Sport, Yerevan, Armenia*

ABSTRACT

Keywords: Paralympic sport, disabled people, disability sports, adaptive physical culture, Paralympic sport types.

Research relevance: The Paralympic Games combine disabled sports with culture and education, as well as create a lifestyle based on educational values.

Research aim: The purpose of the research is to study and represent the role of Paralympic sports in the development of disability sports.

Research methods and organization: After studying the literary data, the research was carried out in stages based on comparative analysis of historical facts. The prerequisites for the development of the Paralympic movement and the features of the development of Paralympic sports are considered on the case of Paralympic football.

Research results and analysis: When analyzing the research tasks, the practice of the Paralympic movement requires special attention starting from rehabilitation sports to the development of Paralympic sports. The development of Paralympic sports makes it necessary for specialists to cooperate and develop a classification of athletes by types of sports, which is an important prerequisite for the development of disability sports.

Conclusion: The Paralympic movement as a sphere of integration is conditioned by thinking, ideas, fundamental reforms and practical work with disabled people among the population.

ПАРАЛИМПИЙСКИЙ СПОРТ КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ ИНВАЛИДНОГО СПОРТА

*А. Г. Арутюнян, А .Г. Степанян,
Государственный институт физической культуры
и спорта Армении, Ереван, Армения*

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова: Паралимпийский спорт, инвалиды, инвалидный спорт, адаптивная физическая культура, паралимпийские виды спорта.

Актуальность исследования: Паралимпийские игры объединяют инвалидный спорт с культурой и образованием, а также создают жизненный образ на основе воспитательных ценностей.

Цель исследования: изучить и представить роль паралимпийских видов спорта в развитии инвалидного спорта.

Методы и организация исследования: исследования были реализованы поэтапно после изучения литературных данных, на основе сравнительного анализа исторических фактов. Изучены предпосылки развития паралимпийского движения и особенности развития паралимпийского спорта / на примере паралимпийского футбола/

Анализ результатов исследования. При анализе задач исследования особое внимание требует практика паралимпийского движения, начиная с восстановительного

спорта до развития паралимпийского спорта. Развитие паралимпийских видов спорта выдвигает перед специалистами необходимость сотрудничать и разрабатывать классификацию спортсменов по видам спорта, что является важной предпосылкой для развития инвалидного спорта.

Краткие выводы. Паралимпийское движение, как сфера интеграции обусловлено мышлением, идеями, коренными реформами практической работы с инвалидами среди населения.

Տեղեկություններ հեղինակների մասին

Անահիտ Գևորգի Հարությունյան՝ Հասարակական և հումանիտար գիտությունների ամբիոնի պրոֆեսոր, Երևան, Հայաստան,

E.mail: a.harutyunyan@sportedu.am

Արտակ Գառնիկի Ստեփանյան՝ մ.գ.թ., Ֆիզիկական դաստիարակության տեսության, մեթոդիկայի, ադապտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի ամբիոնի դոցենտ, Երևան, Հայաստան,

E.mail: artak.stepanyan@sportedu.am

Information about the authors

Anahit Gevorg Harutyunyan, Professor of the Chair of Social Sciences and Humanities, Armenian State Institute of Physical Culture and Sport, Yerevan, Armenia.

E-mail: a.harutyunyan@sportedu.am

Artak Garnik Stepanyan, Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor of the Chair of Theory of Physical Education, Methodology and Adaptive Physical Culture, Armenian State Institute of Physical Culture and Sport, Yerevan, Armenia.

E-mail: artak.stepanyan@sportedu.am

Հոդվածն ընդունվել է 24.06.2023–ին:

Ուղարկվել է գրախոսման՝ 25.06.2023–ին:

Գրախոս՝ մ.գ.դ., պրոֆեսոր Ե. Հակոբյան